

Διοίκηση Επιχειρήσεων

Κείμενο

Περιεχόμενο του Μαθήματος

- Το συγκεκριμένο μάθημα έχει ως σκοπό να εισάγει τους καταρτιζόμενους στις βασικές έννοιες της Διοικητικής των επιχειρήσεων και των οργανισμών, προκειμένου να καταστούν ικανοί να αξιοποιήσουν τις γνώσεις αυτές σε στοιχειώδεις λειτουργίες μιας επιχείρησης όπως η οργάνωση, η διεύθυνση, ο έλεγχος και ο προγραμματισμός. Είναι δε μάθημα βασικής κατάρτισης με το οποίο οι καταρτιζόμενοι αποκτούν τις βασικές γνώσεις - ικανότητες - δεξιότητες για την ειδικότητά τους.

Η έννοια της οργάνωσης

Έχει δύο έννοιες:

- Με την πρώτη, ο όρος αναφέρεται στους **«οργανισμούς»**, δηλαδή τις ενώσεις ή τους σχηματισμούς που οι άνθρωποι δημιουργούν, προκειμένου να αναπτύξουν δραστηριότητες και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Παραδείγματα είναι οι επιχειρήσεις, οι δημόσιοι οργανισμοί, τα αθλητικά σωματεία, τα κόμματα, οι συνδικαλιστικοί σύλλογοι, τα σχολεία, η εκκλησία, κ.τ.λ.
- Με την δεύτερη σημασία του, ο όρος αναφέρεται συνήθως στην **οργανωτική δράση**. Ως οργάνωση θα μπορούσε δηλαδή να οριστεί, μια διακριτή κοινωνική οντότητα ή σύνολο ανθρώπων, οι οποίοι με συγκεκριμένες διαδικασίες, συστήματα, μεθόδους και πόρους επιδιώκουν την επίτευξη σκοπών σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Λόγοι δημιουργίας οργανώσεων

- Οι οργανώσεις βεβαίως σήμερα δημιουργούνται και υπάρχουν για να πετυχαίνουν σκοπούς και στόχους που συνδέονται με την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών.
- Αυτό συμβαίνει παρά το γεγονός ότι πολλές φορές μειώνουν την ατομική ελευθερία, όσων τουλάχιστον συμμετέχουν σε αυτές. Αυτό βεβαίως θα μπορούσε να οδηγήσει και στο προβληματισμό γιατί κάθε άνθρωπος στα πλαίσια μιας ευρύτερης κοινωνίας δεν ικανοποιεί μόνος, ή το πολύ στα πλαίσια της οικογένειας, τις ανάγκες του.
- Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα οδηγεί στην αναζήτηση των λόγων δημιουργίας των οργανώσεων, οι βασικότεροι από τους οποίους αναλύονται στη συνέχεια

Καταμερισμός Εργασίας - Εξειδίκευση

- Ένας άνθρωπος π.χ. δεν μπορεί να κατασκευάσει μόνος το αυτοκίνητό του. Είναι πολύ δύσκολο σε ένα «λογικό» χρονικό διάστημα κάθε άνθρωπος να αποκτήσει γνώση και δεξιότητες, για να κατασκευάζει όλα τα μέρη του αυτοκινήτου. Έτσι, η διαίρεση του έργου της κατασκευής του αυτοκινήτου σε πολλές επιμέρους εργασίες επιτρέπει την **εξειδίκευση** και, κατά συνέπεια, συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα της εργασίας του ανθρώπου
- Ακόμη και στην περίπτωση που υποθέσουμε ότι κάποια στιγμή ένας άνθρωπος θα είναι σε θέση να κατασκευάζει όλα τα μέρη του αυτοκινήτου, θα υπάρξει ο προβληματισμός σε πόσο χρόνο θα ολοκληρώσει την κατασκευή. Η εκτίμηση είναι ότι θα χρειασθεί πολύ περισσότερο από αυτόν που χρειάζεται, αν εργάζονταν ταυτόχρονα δέκα ή περισσότεροι άνθρωποι. Η ένωση, επομένως, των ανθρώπων σε ομάδα και ταυτόχρονα η διαίρεση του έργου επιτρέπει την αποτελεσματικότερη χρήση του χρόνου

Μη Διαίρεση των Συντελεστών Παραγωγής

- Οι συντελεστές παραγωγής, οι οποίοι εμπλέκονται στη παραγωγή ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, είναι αλληλοεξαρτώμενοι και αλληλοσυμπληρούμενοι
- Το κόστος κατασκευής ενός αυτοκινήτου, θα είναι πολύ μεγαλύτερο αν κατασκευάζεται από έναν άνθρωπο, παρά από μια βιομηχανία, η οποία διαθέτει μηχανήματα με μεγάλες δυνατότητες εκτέλεσης εργασιών και μαζικής παραγωγής. Προφανώς αντίστοιχα μηχανήματα δεν είναι δυνατό να διαθέτει ένας άνθρωπος.
- Ένα άλλο παράδειγμα είναι η περίπτωση ενός καθηγητή. Έστω ότι ένας καθηγητής μπορεί ταυτόχρονα να παραδίδει μάθημα σε δέκα μαθητές. Ο κάθε μαθητής δεν μπορεί να έχει απαίτηση με το ίδιο κόστος να κάνει μόνος του μάθημα, γιατί τότε ο καθηγητής θα έπρεπε να διαιρεθεί σε «δέκα κομμάτια», πράγμα αδύνατο.

Οικονομίες κλίμακας

- Η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής στις οργανώσεις επιτυγχάνεται, λόγω της επίτευξης «οικονομιών κλίμακας». Εφαρμόζοντας οικονομίες κλίμακας, η παραγωγή μεγάλης ποσότητας προϊόντων ή υπηρεσιών επιτρέπει την εξοικονόμηση πόρων. Η τιμή διάθεσης επομένως του προϊόντος ή της υπηρεσίας στην κατανάλωση είναι μικρότερη.
- Για παράδειγμα, σε μια πολυκατοικία που υπάρχουν 50 διαμερίσματα και διαθέτει θυρωρό με μισθό 800 Ευρώ, το κόστος για κάθε νοικοκυριό είναι 16 Ευρώ. Σε μια αντίστοιχη όμως πολυκατοικία η οποία θα είχε 100 διαμερίσματα, το κόστος του θυρωρού για κάθε νοικοκυριό θα ήταν μόνο 8 Ευρώ μηνιαίως.

Συνέργεια – Συνένωση δυνάμεων

- Με την οργάνωση επιτυγχάνεται συνένωση «δυνάμεων» πολλών ανθρώπων, γεγονός που οδηγεί στη δημιουργία συνέργειας. Με τη συνέργεια, η ολότητα (το τελικό αποτέλεσμα του συνόλου) είναι μεγαλύτερη από το άθροισμα των μερών της. Για παράδειγμα, αν σε μια μεγάλη πολυεθνική επιχείρηση με πολλούς εργαζόμενους, προσπαθεί ο καθένας από μόνος του να επηρεάσει την οικονομική της πολιτική, μάλλον δεν πρόκειται να το πετύχει. Αντίθετα, όταν όλοι αυτοί οι εργαζόμενοι ενωθούν σε μια συνδικαλιστική οργάνωση, η δύναμη επιρροής θα είναι πολύ σημαντική

Ικανοποίηση Αναγκών

- Οι άνθρωποι, εκτός από τις βασικές - βιολογικές ανάγκες, έχουν αρκετές μη υλικές ανάγκες, όπως την ανάγκη να αισθάνονται ασφαλείς, κοινωνικές ανάγκες (π.χ. φιλία, σχέσεις), εγωιστικές ανάγκες (π.χ. αναγνώριση, επιτυχία, κύρος, εκτίμηση, σεβασμός, αυτοσεβασμός), καθώς και ανάγκες ολοκλήρωσης. Πολλές από αυτές τις ανάγκες ικανοποιούνται ουσιαστικά μόνο με τη συμμετοχή του ατόμου σε κοινωνικές οργανώσεις.

Επομένως συμπερασματικά...

Οργανισμός είναι ένα σύνολο οργανωμένων ανθρώπων, που εργάζονται μαζί για την ολοκλήρωση ενός κοινού σκοπού.

- Σε **κοινωνικό** πεδίο - κοινωνικοί οργανισμοί όπως η οικογένεια, το νοικοκυριό, η ομάδα, ο σύλλογος.
- Σε **πολιτικό** επίπεδο τους πολιτειακούς και πολιτικούς οργανισμούς όπως Ε.Ε.
- Στο **συνδικαλιστικό** πεδίο - εργατικές οργανώσεις
- Στο **οικονομικό** πεδίο - τους οικονομικούς οργανισμούς

Συνοψίζοντας...

Τα κύρια στοιχεία που χαρακτηρίζουν έναν οργανισμό είναι:

- **Υπάρχει ένας ξεκάθαρος σκοπός.** Ο σκοπός αυτός πιθανόν να εκφράζεται ως ένας στόχος ή ως σύνολο στόχων.
- **Απαρτίζονται από ανθρώπους**
- Έχουν, το κάθε ένα ξεχωριστά μία **δική του δομή** που καθορίζει και περιορίζει τη συμπεριφορά των μελών του.

Οικονομικοί Οργανισμοί

- **Οικονομική μονάδα** ή οικονομικό οργανισμό νοούμε κάθε συστηματικό συνδυασμό των συντελεστών της παραγωγής ή των παραγωγικών μέσων που αποσκοπεί στην παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών για την κάλυψη των πάσης φύσεως αναγκών.

Χαρακτηριστικά Οικονομικών Οργανισμών

Οι οικονομικοί οργανισμοί ονομάζονται και διαφορετικά οικονομικές μονάδες. Τα χαρακτηριστικά τους είναι τα εξής:

- **Συστηματικός συνδυασμός των συντελεστών** παραγωγής στο πλαίσιό τους. Αυτό σημαίνει ότι δεν αρκεί ο οποιοσδήποτε συνδυασμός των συντελεστών της παραγωγής (φύσης, εργασίας και κεφαλαίου), αλλά αυτός πρέπει να είναι συστηματικός, δηλαδή να έχει οργάνωση, να έχει προοπτική διάρκειας και να αποβλέπει σε σαφείς σκοπούς.
- **Κύριος σκοπός του οικονομικού οργανισμού είναι η παραγωγή αγαθών** (προϊόντων ή υπηρεσιών) με τα οποία ικανοποιούνται ανθρώπινες ανάγκες. Αυτό σημαίνει ότι ο οικονομικός οργανισμός εξυπηρετεί τον άνθρωπο με την ικανοποίηση των αναγκών του.
- **Ο οικονομικός οργανισμός διαθέτει τα κατάλληλα όργανα για την εκτέλεση των βασικών λειτουργιών**, της παραγωγής των αγαθών και της διανομής τους, ώστε να φτάνουν τα παραγόμενα αγαθά σ εκείνους που τα έχουν ανάγκη και τα ζητούν.

Συντελεστές Παραγωγής

Είναι τα παραγωγικά μέσα, δηλαδή η εργασία η γη (το έδαφος και οι φυσικοί πόροι), το κεφάλαιο και η επιχειρηματικότητα, τα οποία είναι απαραίτητα για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

- **Η εργασία** περιλαμβάνει όλες τις ανθρώπινες προσπάθειες, νοητικές και σωματικές, που καταβάλλονται για να παραχθούν αγαθά και υπηρεσίες. Π.χ. η εργασία του οικοδόμου, του γιατρού, του τραγουδιστή, του δημοσιογράφου. Η εργασία αμείβεται με την καταβολή μισθού. Τίποτα δεν μπορεί να παραχθεί χωρίς την εργασία.
- **Η γη** (έδαφος ή φυσικοί πόροι) είναι ο παραγωγικός συντελεστής που περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία της φύσης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Π.χ. το έδαφος, το υπέδαφος, ο εναέριος χώρος, τα ποτάμια, οι λίμνες, η θάλασσα.
- **Το κεφάλαιο**, είναι συντελεστής που έχει παραχθεί από την εργασία και τους φυσικούς πόρους. Το υλικό κεφάλαιο περιλαμβάνει τα κτίρια και γενικά τις κατασκευές (καταστήματα, εργοστάσια, αεροδρόμια, λιμάνια), μηχανήματα, εργαλεία, συσκευές κ.τ.λ.
- **Η επιχειρηματικότητα**, είναι η ικανότητα του ανθρώπου να συνδυάζει τους άλλους τρεις συντελεστές παραγωγής για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

Είδη Οικονομικών Οργανισμών

- **Εξισωτικοί**, οι οποίοι αποβλέπουν με τα έσοδά τους να καλύπτουν τα έξοδά τους, για να εξασφαλίζουν την επιβίωσή τους. Αυτοί συνήθως έχουν δημόσιο χαρακτήρα, όπως είναι για παράδειγμα τα κρατικά νοσοκομεία.
- **Κτητικοί ή προσαυξητικοί**, οι οποίοι επιδιώκουν με τα έσοδα τους όχι μόνο να καλύπτουν τα έξοδά τους, αλλά να επιτυγχάνουν και μια διαφορά υπέρ των εσόδων, που τους επιτρέπει να επεκτείνονται και να αναπτύσσονται όπως ένα ίδρυμα που επιδιώκει την επέκτασή του για να εξυπηρετεί μεγαλύτερο αριθμό προσώπων που έχουν ανάγκη από τις υπηρεσίες του.
- **Ποριστικοί ή κερδοσκοπικοί**, οι οποίοι επιδιώκουν το κέρδος, ως διαφορά μεταξύ των εσόδων και των εξόδων τους, το οποίο αποτελεί την ωφέλεια των φορέων τους που διαθέτουν το κεφάλαιο για τη σύσταση και τη λειτουργία τους. Σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν οι επιχειρήσεις.

Οι Επιχειρήσεις

- Η επιχείρηση αποτελεί ένα στοιχείο της κοινωνίας μας, το ίδιο σημαντικό με την οικογένεια. Το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων διαθέτει το ένα τρίτο περίπου από το χρόνο του στις επιχειρήσεις. Τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που καταναλώνονται προέρχονται από αυτές.
- Επίσης η απασχόληση και το εισόδημα των περισσότερων ανθρώπων καθώς και η εξέλιξη της οικονομίας κάθε χώρας εξαρτάται από τις επιχειρήσεις.

Οι Επιχειρήσεις

Η επιχείρηση αποτελεί ασφαλώς μια κοινωνική οργάνωση, ξεχωρίζει όμως από αυτή, γιατί συνδέεται με την έννοια του “**επιχειρείν**” ή της επιχειρηματικότητας. Πρακτικά, η έννοια αυτή:

- Πρώτο, σημαίνει το **συνδυασμό των συντελεστών παραγωγής** με σκοπό τη δημιουργία υλικών αγαθών ή υπηρεσιών.
- Δεύτερο, εμπεριέχει το στοιχείο της **εισαγωγής και εφαρμογής καινοτομιών**.
- Τρίτο, εμπεριέχει το **στοιχείο του κινδύνου**, που σημαίνει ότι κάθε επιχειρούμενος συνδυασμός συντελεστών παραγωγής μπορεί να αποτύχει στο σκοπό του.

Οι Επιχειρήσεις

Επομένως: Επιχείρηση είναι μία οργανωμένη προσπάθεια ανθρώπων που αποσκοπεί με την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών της, να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της κατά επαναλαμβανόμενο τρόπο.

- **Το κέρδος πρέπει να επαναλαμβάνεται.** Το στοιχείο αυτό του ορισμού είναι πολύ σπουδαίο γιατί η επανάληψη του κέρδους συνδέεται με τη διάρκεια ζωής της επιχείρησης.

Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν μία επιχείρηση ως οικονομικό οργανισμό είναι επομένως:

- **Η οργανωμένη προσπάθεια των μελών της.** Τα άτομα της επιχείρησης με την αποδοχή του κοινού αντικειμενικού σκοπού, ενώνονται μεταξύ τους και αποδέχονται την οργάνωση της επιχείρησης.
- **Η ικανοποίηση των αναγκών των καταναλωτών ή πελατών του τμήματος της αγοράς που έχει επιλέξει να ικανοποιήσει, προσφέροντας τους προϊόντα ή παρέχοντας τους υπηρεσίες με κέρδος.**
- **Το κέρδος είναι βασικό κίνητρο για την ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας.** Δεν υπάρχει επιχείρηση που να μην επιδιώκει το κέρδος γιατί εάν τα έσοδα της είναι μικρότερα από τα έξοδα της τότε δε μπορεί όχι να αναπτυχθεί αλλά ούτε και να επιβιώσει

Η επιχείρηση και το περιβάλλον της

- Με την παραγωγή και διανομή των αγαθών η επιχείρηση ικανοποιεί τους στόχους των μελών της, που είναι όμως και κοινωνικοί στόχοι. Με αυτήν την έννοια είναι δυναμική η σχέση της επιχείρησης με το περιβάλλον της και καθοριστική για τη συμπεριφορά της.
- Οι παράγοντες που αποτελούν το περιβάλλον της επιχείρησης σίγουρα επιδρούν στον τρόπο λειτουργίας της, ένας-ένας χωριστά, αλλά και σε πλήρη αλληλεξάρτηση ως "Σύστημα Περιβάλλον".

Η επιχείρηση και το περιβάλλον της

Στο γενικό (εξωτερικό) περιβάλλον εντάσσονται:

- **Το Οικονομικό περιβάλλον:** Περιλαμβάνει τις δομές της οικονομίας, τους ρυθμούς ανάπτυξης, τους δείκτες τους σχετικούς με τον πληθωρισμό, την απασχόληση, το δημόσιο χρέος κτλ., την πορεία της κεφαλαιαγοράς και των εισοδημάτων, το βαθμό παρέμβασης του κράτους στην οικονομία, το φορολογικό σύστημα, τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις κτλ.
- **Το Νομικό περιβάλλον:** Περιλαμβάνει τους νόμους, σύμφωνα με τους οποίους λειτουργεί η επιχείρηση, οι συναλλαγές, οι εργασιακές σχέσεις κτλ